

УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

MANAGING THE STRATEGIC POTENTIAL OF INNOVATION AND INVESTMENT DEVELOPMENT IN THE REGION

УДК 332.1

Шпильова В.О.

Д. е. н.,
завідувач кафедри економіки,
фінансів, обліку і аудиту
Черкаська філія

«Європейський університет»

Білик В.В.

докторант, к. е. н.,
доцент кафедри менеджменту
та економічної безпеки
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

У статті проаналізовано складові стратегічного потенціалу інноваційно-інвестиційного розвитку регіону. Авторами запропоновано власну стратегію управління таким потенціалом. На підставі стратегії розроблено механізм та бачення інструментарно-методичного апарату. Особливу увагу приділено потенціалу інфраструктурного розвитку інноваційно-інвестиційного розвитку регіону. В результаті авторами виокремлено основні інструменти управління стратегічним потенціалом інноваційно-інвестиційного розвитку регіону.

Ключові слова: інновації, інвестиції, потенціал, регіон, розвиток.

В статье проанализированы составляющие стратегического потенциала инновационно-инвестиционного развития региона. Авторами предложена собственная стратегия управления таким потенциалом. На основе стратегии разработаны механизм и видение инструментально-методического аппарата. Особое внимание уделено

потенциалу инфраструктурного развития инновационно-инвестиционного развития региона. В результате авторами выделены основные инструменты управления стратегическим потенциалом инновационно-инвестиционного развития региона.

Ключевые слова: инновации, инвестиции, потенциал, регион, развитие.

The article analyzes the components of the strategic potential of innovation and investment development of the region. The authors proposed their own strategy for managing such a potential. Based on the strategy, the mechanism and vision of the instrumental-methodical apparatus was developed. Particular attention is paid to the potential of infrastructure development of innovation and investment development of the region. As a result, the authors outline the main tools for managing the strategic potential of innovation and investment development in the region.

Key words: innovation, investment, potential, region, development.

Постановка проблеми. Можливості розвитку регіону формуються під впливом багатьох факторів та можуть суттєво відрізнитися залежно від основного виду економічної діяльності підприємств області, досяжності необхідних ресурсів, політичної та економічної ситуації в області тощо. Сукупність конкретних елементів системи стратегічного потенціалу та форми їх взаємодії формуються під впливом не лише загальних закономірностей, але й цілої низки зовнішніх та внутрішніх факторів. При цьому ті ж самі фактори, особливо зовнішні, зумовлюють особливості економічного розвитку умовно відокремлених систем, наприклад областей України. Так, стратегічний потенціал в економічно розвиненому регіоні може ґрунтуватися на активній імплементації інноваційних видів діяльності, а в області з невисоким рівнем економічного розвитку – на підвищенні інвестиційної привабливості та залученні додаткових джерел фінансування бізнесу. При цьому саме інноваційно-інвестиційна складова стратегічного потенціалу здатна забезпечити її сталий розвиток у різноманітних умовах.

Безумовно, кожна область України характеризується власним рівнем інноваційно-інвестиційного розвитку, проте, на нашу думку, залежно від стратегічного потенціалу цілком можливо виокремити певні однорідні групи, котрим будуть притаманні споріднені концептуальні засади сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням стратегічного потенціалу розвитку регіонів України приділено значну увагу таких науковців, як, зокрема, Б. Ахмедов, А. Воронкова, З. Герасимчук,

Л. Глезман, Е. Жоглина, М. Маниліч, Е. Назарова, Я. Олейник, А. Чандлер, Л. Чайникова. Так само широко представлені дослідження інноваційно-інвестиційного розвитку, серед яких варто відзначити праці М. Барановського, В. Геця, Б. Данилишина, Б. Дацишина, Ф. Заставного, О. Кириченка, С. Коломийчука, Ю. Макогон, С. Науменкова, М. Пашути, Ю. Пахомова, А. Поддєрьогіна, О. Топчієва, В. Трегобчука, Л. Хомич, Л. Федулова, Д. Шиян та інших вчених. Не применшуючи здобутки відзначених дослідників, все ж відзначаємо, що управлінню інноваційно-інвестиційною складовою стратегічного потенціалу розвитку регіону все ж уваги приділено недостатньо.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження стратегії та механізмів управління стратегічним потенціалом інноваційно-інвестиційного розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для України одним з важливих чинників успіху в забезпеченні управління стратегічним потенціалом, в міжнародній конкуренції товарів і послуг є активне використання національного науково-технічного потенціалу, завдяки рівню якого науково-технічний прогрес цілком може стати головною рушійною силою розвитку суспільства. Велике значення має тут раціональне об'єднання ринкової економіки з елементами державного регулювання, оскільки процес регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності повинен враховувати думку всіх прямо чи опосередковано зацікавлених структур в наукових пошуках щодо вирішення питань, що стосуються інноваційно-інвестиційної складової стратегічного потенціалу розвитку регіону.

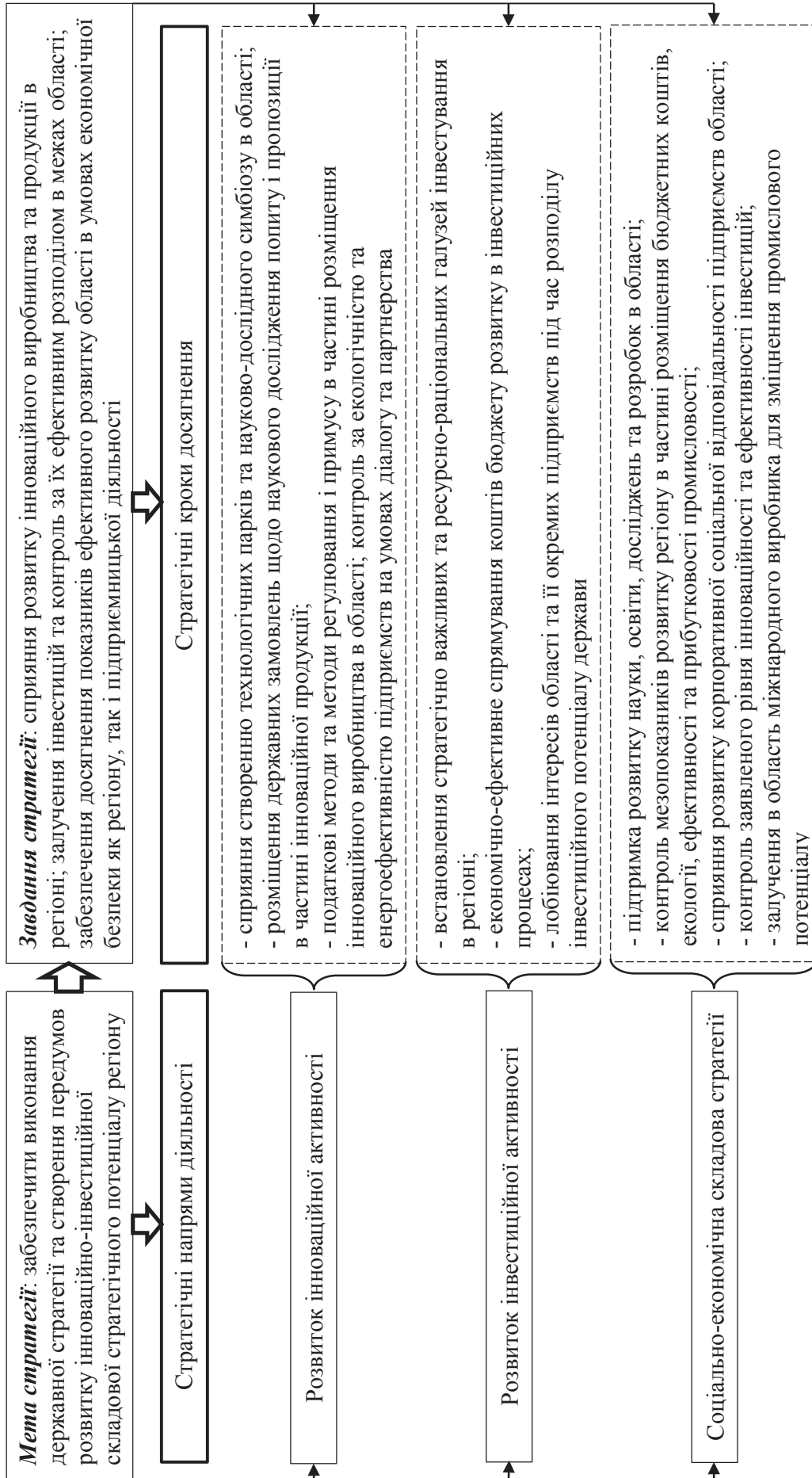

Рис. 1. Структурно-логічна схема регіональних стратегій реалізації інноваційно-інвестиційної складової стратегічного потенціалу

Джерело: складено авторами

Потрібно створити умови для узгодженості вжитих заходів щодо стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання як на державному, регіональному, галузевому, так і на локальному рівнях.

Таким чином, регіональні стратегії забезпечення інноваційно-інвестиційної складової стратегічного потенціалу розвитку регіону повинні повністю відповідати загальнодержавній, але бути спрямовані на вирішення конкретних проблем регіону на умовах інноваційності та прибутковості інвестицій (рис. 1).

Система стратегічного потенціалу розвитку регіону загалом та її інноваційно-інвестиційної складової зокрема розглядається нами за такими основними рівнями управління, як рівень держави (національний, або макрорівень), рівень області (регіональний, або мезорівень) та рівень підприємства (мікрорівень). Мета механізму забезпечення інноваційно-інвестиційної складової стратегічного потенціалу регіону залежить від рівня його реалізації та полягає у забезпеченні достатнього рівня економічного розвитку засобами інноваційно-інвестиційної діяльності. При цьому максимально близькими на різних рівнях економіки залишаються і принципи та функції такого механізму, а от об'єкти та суб'єкти управління вже суттєво відрізняються за формою.

Побудова механізму управління стратегічним потенціалом інноваційно-інвестиційного розвитку регіону передбачає точне формулювання завдань, виокремлення методів та інструментів, а головне, визначення інституційних елементів, тобто відповідальних суб'єктів за функціональними зонами.

Управління інвестиціями та інноваціями на рівні регіону здійснюється відповідно до державної політики, проте має свої особливості, котрі зумовлені доступними методами та інструментами, а також інституційними передумовами. Окрім того, на регіональному рівні механізм забезпечення інноваційно-інвестиційної складової стратегічного потенціалу має свої особливі завдання (рис. 2).

Управління стратегічним потенціалом інноваційно-інвестиційного розвитку регіону шляхом управління його інноваційно-інвестиційною складовою має на меті виконання таких завдань, як забезпечення економічної безпеки регіону та створення передумов розвитку інновацій в області за умови залучення інвестиційних ресурсів в розвиток пріоритетних галузей області; активізація економічної активності місцевих підприємств в інноваційному напрямі та формування пропозицій щодо розвитку інноваційно-інвестиційної складової стратегічного потенціалу.

Реалізація таких завдань здійснюється спеціальним набором інструментів та методів, таких як, зокрема, розробка та впровадження регіональних концепцій інноваційного та інвестиційного розви-

тку; адміністративні способи стимулювання пріоритетних в частині інновацій галузей для області; створення умов співпраці та координація регіональних підприємств та їх об'єднань з метою раціонального розподілу інвестиційного потенціалу; вжиття регіональних інформаційних заходів; застосування інвестиційного підходу під час формування бюджетів розвитку міст.

Інституційна складова мезорівня механізму забезпечення інноваційно-інвестиційної складової системи стратегічного потенціалу складають департаменти, управління та структурні підрозділи установ національного рівня за участю територіальних об'єднань (зокрема, неформальних) підприємств та інвесторів.

Загалом мезорівень управління стратегічного потенціалу інноваційно-інвестиційного розвитку регіону є аналогічним до національного та має суттєве функціональне навантаження, забезпечує координацію дій у просторі.

Інструментарно-методичний апарат забезпечення управління стратегічного потенціалу інноваційно-інвестиційного розвитку на рівні держави реалізується у формі інституційного компоненту відповідного механізму, що представлений вище, а також реалізується у формі виконання ними своїх контрольних функцій та в процесі взаємодії суб'єкта господарювання з державою. При цьому часто така взаємодія відбувається на регіональному рівні в мезосередовищі діяльності.

В сучасних умовах господарювання одними з пріоритетних напрямів регіонального розвитку управління стратегічним потенціалом інноваційно-інвестиційного розвитку регіону, на нашу думку, повинні бути формування інфраструктурних мереж (виробничо-господарських, соціальних, культурних, інформаційних); регіональна інтеграція (кооперація в галузі освіти і НДДКР; співпраця під час реалізації інфраструктурних проектів). Механізм стимулювання регіонального інфраструктурного розвитку інноваційно-інвестиційної складової системи економічної безпеки фактично є способом трансформації господарських взаємовідносин суб'єктів у напрямі узгодження інтересів. Структурний аспект цього механізму передбачає виділення таких блоків, як визначення суб'єктами інтегральної мети, конкретизованої у вигляді «дерева цілей» за сферами і рівнями; реалізація цілей відповідними методами та інструментами досягнення цілісного інфраструктурного впливу на господарський простір регіону; виявлення необхідних і достатніх джерел інвестицій, які дають змогу досягти цілей і завдань; діагностика та моніторинг результатів просування до цілісного інфраструктурного обслуговування.

Як суб'єкти механізму стимулювання регіонального інфраструктурного розвитку управління стратегічним потенціалом інноваційно-інвестиційного

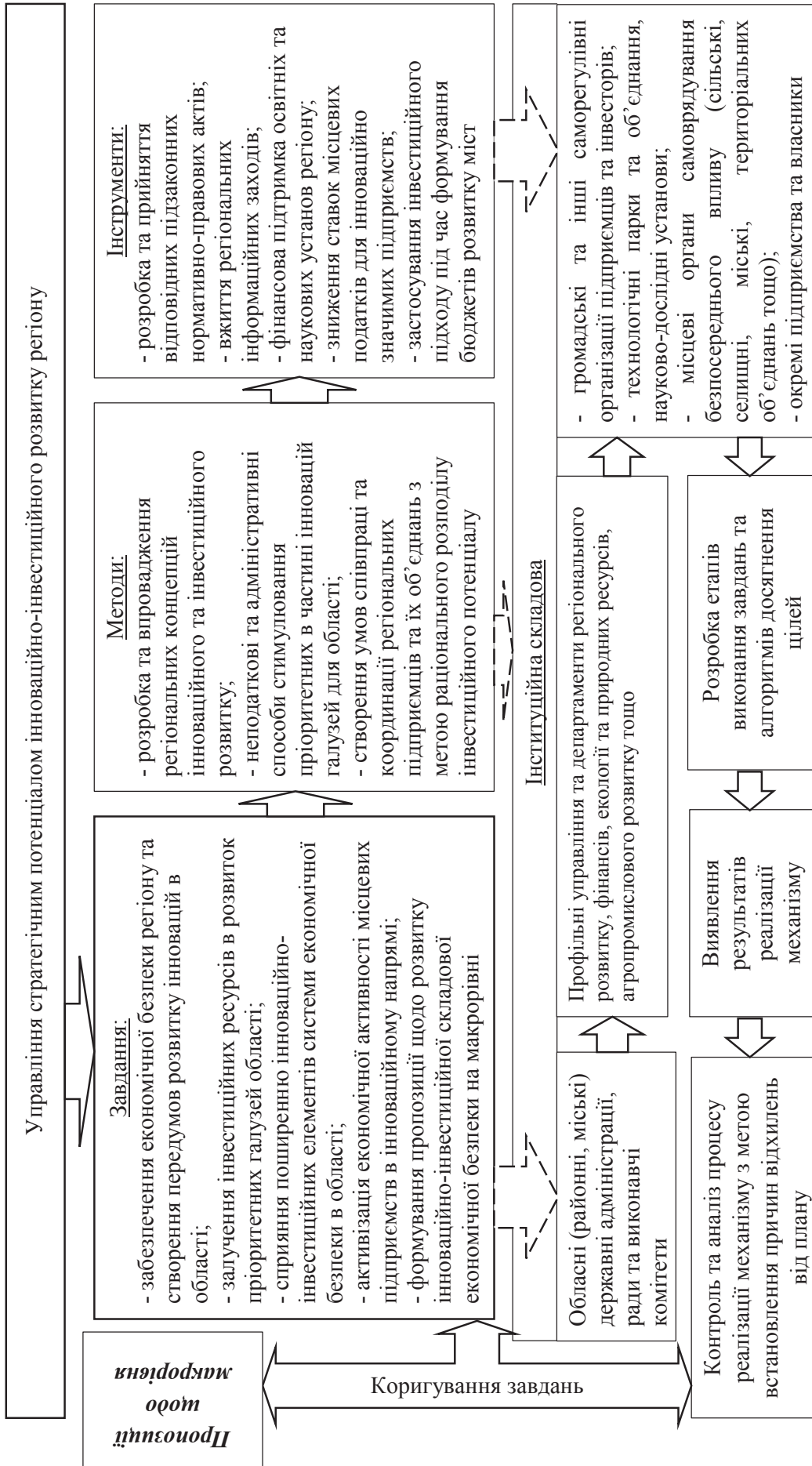

Рис. 2. Механізм управління стратегічним потенціалом інноваційно-інвестиційного розвитку регіону

Джерело: складено авторами

розвитку регіону виступають регіональні органи влади, а також підприємства та організації, що взаємодіють заради надання та отримання послуг для забезпечення необхідних умов відтворення та життєдіяльності на території регіону. Суперечливість цього механізму зумовлена тим, що інфраструктура створює позитивні і негативні зовнішні ефекти одночасно. Наприклад, будівництво автомобільної магістралі в регіоні зменшує час доставки вантажів, пасажирів, прискорює економічні процеси, сприяє вирішенню соціальних проблем прилеглих територій, інтенсифікує міжрегіональні та територіальні зв'язки, стимулює розвиток сфери дозвілля (будівництво готелів, кемпінгів).

Цілі механізму стимулювання розвитку інфраструктури управління стратегічним потенціалом інноваційно-інвестиційного розвитку регіону детермінуються низкою факторів, що утворюють своєрідний каркас, в якому основними виступають об'єктивні тенденції економічного регіонального розвитку, програми розвитку країни, соціально-економічні, національно-культурні особливості суб'єктів регіону, а також зовнішні фактори. Таким чином, цілі, з одного боку, є результатом або композиційним ефектом, який виявляється сформованим вектором об'єктивних тенденцій зовнішнього середовища, а з іншого боку, є визначальними чинниками для інших елементів. При цьому виділяють головну, або композиційну, мету та локальні, тимчасові і регіональні цілі [2]. Композиційна мета механізму стимулювання розвитку регіональної інфраструктури управління стратегічним потенціалом інноваційно-інвестиційного розвитку регіону пов'язана зі створенням інфраструктурної мережі, що забезпечує оптимізацію зовнішніх ефектів взаємодії господарських суб'єктів в інтересах регіонального розвитку.

В жодному з регіонів України внутрішні резерви підвищення конкурентоспроможності та стійкості економіки сьогодні повністю не реалізовані, хоча для цього в регіонах наявний необхідний ресурсний потенціал. Основною проблемою низької ефективності реалізації ресурсного (зокрема, людського) потенціалу є відсутність ефективних комунікацій, перш за все нерозвиненість виробничої, транспортної та господарської інфраструктури.

Висновки з проведеного дослідження.

Отже, механізм реалізації інноваційно-інвестиційної політики на державному та регіональному рівнях є складною системою взаємопов'язаних методів, що впливають на результативність інноваційно-інвестиційної діяльності усіх суб'єктів господарювання, зрештою, на стратегічний потенціал розвитку регіону. До того ж це важелі та засоби, індикатори, інструменти, які розподіляються таким чином: засоби є економічними, адміністративними, соціально-психологічними інструменти є законодавчо-правовими, нормативно-адміністративними, організаційно-економічними.

З метою поживлення інноваційної активності суб'єктів господарювання інноваційно-інвестиційна політика регіону має включати такі механізми її реалізації та організаційно-економічні й організаційно-правові схеми їх поєднання, як механізми прямих інновацій (шляхом їх дифузій) через НТП як вбудований механізм у механізм великих циклів; механізми самоорганізації інноваційної діяльності механізми державного регулювання інноваційної діяльності; механізми цілепокладання розвитку територіальних систем.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Алексина Н. Проблеми і умови формування регіональних виробничо-економічних структур / Н. Алексина // Економіка України. – 1997. – № 3. – С. 56–63.
2. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : [монографія] / [3. Варналій, А. Мокій, О. Новікова]. – К. : Знання України, 2005. – 498 с.
3. Величко Т. Інвестиційне забезпечення формування матеріально-технічної бази підприємств АПК регіону / Т. Величко // Таврійський науковий вісник. – 2006. – Вип. 46. – С. 277–281.
4. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : [монографія] / [В. Геєць, М. Кизим, Т. Клебанова, Т. Черняк]. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.
5. Геєць В. Перешкоди економічному поступу та можливі шляхи їх подолання / В. Геєць // Економічний часопис. – 1996. – № 11. – С. 23–31.
6. Денисенко М. Сучасний стан державного регулювання інвестиційних процесів на регіональному рівні / М. Денисенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 15. – С. 4–6.
7. Кириченко О. Фінансово-економічний механізм інноваційно-інвестиційного розвитку України : [монографія] / О. Кириченко. – К. : Національна академія управління, 2008. – 325 с.
8. Пахомов В. Инвестиционная привлекательность предприятий – исполнителей контрактов как экономическая категория / В. Пахомов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cfin.ru/bandurin/article/sbrn08/16.shtml>.

REFERENCES:

1. Aleksina N. Problemy' i umovy' formuvannya regional'ny'x vy'robny'cho-ekonomichny'x struktur / N. Aleksina // Ekonomika Ukrayiny'. – 1997. – № 3. – S. 56–63.
2. Varnalij Z. Regiony' Ukrayiny': problemy' ta priory'tety' social'no-ekonomichnogo rozvy'tku : [monografiya] / Varnalij Z., Mokij A., Novikova O. – K. : Znan'ya Ukrayiny', 2005. – 498 s.
3. Vely'chko T. Investy'cijne zabezpechennya formuvannya material'no-texnichnoyi bazy' pidpry'yemstv APK regionu / T. Vely'chko // Tavrijs'kyj naukovyj visny'k: Naukovyj zhurnal. Vy'p. 46. – Xerson : Ajlant, 2006. – S. 277–281.
4. Geyecz' V. Modelyuvannya ekonomichnoyi bezpeky': derzhava, region, pidpry'yemstvo : monografiya /

V. Geyecz', M. Ky'zy'm, T. Klebanova, T. Chernyak. – X. : VD "Y'NZhEK", 2006. – 240 s.

5. Geyecz' V. Pereshkody' ekonomichnomu postupu ta mozhy'vi shlyaxy' yix podolannya / V. Geyecz' // Ekonomichny'j chasopy's. – 1996. – № 11. – S. 23–31.

6. Deny'senko M. Suchasny'j stan derzhavnogo reguluvannya investy'cijny'x procesiv na regional'nomu rivni / M. Deny'senko // Investy'ciyi: prakty'ka ta dosvid. № 15. – 2012. – S. 4–6.

7. Ky'ry'chenko O. Finansovo-ekonomichny'j mexanizm innovacijno-investy'cijnogo rozvy'tku Ukrainy' : monografiya / O. Ky'ry'chenko. – K. : Nacional'na akademiya upravlinnya, 2008. – 325 s.

8. Paxomov V. Y'nvesty'cy'onnyaya pry'vlekatel'nost' predpry'yaty'j – y'spolny'telej kontraktov kak ekonomy'cheskaya kategory'ya / V. Paxomov [Elektronnyj resurs]. – Rezhy'm dostupu : <http://www.cfin.ru/bandurin/article/sbrn08/16.shtml>.

Shpylova V.O.

Doctor of Economic Sciences,
Head of the Department of Economics, Finance, Accounting and Audit
Cherkasy Branch of the "European University"

Bilyk V.V.

Ph.D., Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor, Department of Management and Economic Security
Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytsky

MANAGING THE STRATEGIC POTENTIAL OF INNOVATION AND INVESTMENT DEVELOPMENT IN THE REGION

The article analyzes the components of the strategic potential of innovation and investment development of the region. The set of specific elements of the system of strategic potential and the form of their interaction are shaped by the influence not only of general laws, but also of a number of external and internal factors. At the same time, the same factors, especially external, predetermine the peculiarities of the economic development of conditionally separated systems, for example, regions of Ukraine. Thus, strategic potential in an economically developed region can be based on the active implementation of innovative activities, but in the region with a low level of economic development – on increasing investment attractiveness and attracting additional sources of business financing. At the same time, the innovation-investment component of the strategic potential is capable of ensuring its sustainable development in a variety of conditions. In our opinion, in the modern conditions of management, one of the priority directions of regional development of management is the strategic potential of the innovation and investment development of the region, namely, the formation of infrastructure networks (production-economic, social, cultural, informational); regional integration (cooperation in education and R&D, cooperation in the implementation of infrastructure projects). The authors proposed their own strategy for managing such a potential. Based on the strategy, the mechanism and vision of the instrumental-methodical apparatus was developed. The mechanism of stimulation of regional infrastructure development of innovation-investment component of the system of economic security in its essence represents a way of transformation of economic relations of subjects in the direction of harmonization of interests. The structural aspect of this mechanism involves the allocation of such units: the definition of subjects of the integral goal, specified in the form of a "tree of goals" in the spheres and levels; the realization of goals by appropriate methods and tools for achieving a holistic infrastructure impact on the economic space of the region; Identify the necessary and sufficient sources of investment that can achieve the goals and objectives; diagnostics and monitoring of the results of advancement to integrated infrastructure maintenance. Particular attention is paid to the potential of infrastructure development of innovation and investment development of the region. As a result, the authors outline the main tools for managing the strategic potential of innovation and investment development in the region.